

DIREKTIV FOR FORSVARETS SAMARBEJDE OG DIALOG MED INDUSTRIEN

1. GYLDIGHEDSOMRÅDE

Direktivet er gældende for Forsvarsministeriet med underliggende styrelser og myndigheder (i det efterfølgende benævnt "forsvaret").

2. FORMÅL

Direktivet har til formål at belyse muligheder og fastlægge rammer og principper for forsvarets samarbejde og dialog med industrien. Dette kan eksempelvis ske gennem udvisning af åbenhed og vilje til samarbejde, samt ved at udbrede kendskabet til forsvarets virke og vilkår for herigennem at skabe en større gensidig forståelse for forsvarets og industriens vilkår.

Forsvarsministeriets Materiel- og
Indkøbsstyrelse
Lautrupbjerg 1-5
2750 Ballerup

Tlf.: 728 14000
E-mail: fmi@mil.dk
www.fmi.dk

3. INDHOLD

Direktivet fastsætter generelle krav om og opstiller principper for forsvarets samarbejde og dialog med industrien. Desuden fastsættes det overordnede ansvar for forsvarets samarbejde og dialog med industrien, samt det interne ansvar herfor ved Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI).

Der er i forlængelse af direktivet udgivet en bestemmelse til brug for iværksættelse og gennemførelse af forsvarets samarbejde og dialog med industrien (se ref. a.). Bestemmelsen angiver nærmere retningslinjer og ansvar, som tager højde for såvel de proceduremæssige som de informationsmæssige forhold, der er i forhold til interessenterne.

4. BAGGRUND

Forsvaret er i besiddelse af en militærfaglig ekspertise, der jævnligt efterspørges af virksomheder inden for forsvarsmaterielsektoren. Denne ekspertise kan kun sjældent tilvejebringes kommercielt, og den kan ofte have afgørende betydning for industriens muligheder for udvikling og fastholdelse af konkurrenceevnen.

Forsvarets samarbejde og dialog med industrien kan medvirke til bedre markedskendskab for forsvaret, herunder adgang til og indsigt i bedre produkter og innovative løsninger samt de ideer og teknologiske muligheder, der eksisterer i industrien. Herudover kan industrien få adgang til at udvikle nye produkter og løsninger samt bedre kendskab til forsvarets behov og planer, hvilket kan medføre, at der vil være flere virksomheder, der er interesserede i at give tilbud på forsvarets konkrete udbudsforretninger. Forsvarets samarbejde og dialog bør således ikke begrænses til alene at omfatte produktspecifikke henvendelser samt deltagelse i materieludstillinger, idet sam-

arbejde og dialog med industrien også kan være hensigtsmæssig, selvom dette ikke direkte skaber en værditilvækst for forsvaret.

5. GRUNDLAG

Det formelle grundlag for forsvarets samarbejde med forsvarsindustrien er blandt andet givet ved ref. b. og c., hvoraf det fremgår at:

“Forsvaret kan samarbejde med dansk erhvervsliv om udvikling, salg og markedsføring mv. af dansk forsvarsmateriel og andre forhold mod som minimum at få dækket forsvarets meromkostninger. Erhvervslivets betaling fastsættes efter forhandling og under hensyntagen til forsvarets udbytte af aktiviteten samt til markedsvilkårene, så der herved ikke påføres private danske virksomheder ubillig konkurrence.”

Denne tekstanmærkning blev senest ændret med Finansloven 2016 og giver hjemmel til, at forsvaret kan samarbejde med erhvervslivet om udvikling, salg og markedsføring mv. af dansk forsvarsmateriel mod som minimum at få dækket forsvarets meromkostninger.

Herudover er det i ref. d. anført, at Forsvarsministeriet har til opgave at samarbejde med dansk forsvarsrelateret industri. Den nationale materieldirektør er chefen for Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (CHFMI), der tillige er formand for Forsvarets Materielnævn. CHFMI repræsenterer således Forsvarsministeren over for dansk og udenlandsk industri, og støttes i denne funktion af Forsvarets Materielinspektør, der er stedfortrædende materieldirektør.

I tilslutning hertil udsendte Forsvarsministeriet ved ref. e. i 2013 Forsvarsministeriets strategi til støtte for fremme af dansk erhverv – “Open for Business”. Strategien sigter på at samstemme og formidle tiltag til støtte for danske virksomheder, primært med relation til forsvars- og aerospaceområdet. Strategien har tre fokusområder: Danske forsvarsattachéers bistand til danske virksomheder, forsvarets samarbejde og dialog med industrien samt Forsvarsministerens støtte til promovning af danske virksomheder. Strategien foreskriver blandt andet, at forsvaret fremadrettet skal vedligeholde og udvikle samarbejdet med industrien og dennes interesseorganisationer. I forlængelse heraf anføres endvidere, at forsvaret skal være opmærksom på muligheder for støtte til industrien, ligesom industrien på tilsvarende vis opfordres til at gøre opmærksom på behov for støtte. Forsvarets støtte til forsvarsindustrien sker med udgangspunkt i principperne om ligebehandling og gennemsigtighed.

6. MÅL, MIDLER OG PRINCIPPER

På baggrund af det formelle grundlag for samarbejde med industrien bør det løbende i forbindelse med forsvarets daglige opgaveløsning vurderes, om der kan indgås samarbejde og/eller anden dialog med industrien.

Det styrende princip er, at der ved samarbejde med industrien dels kan opnås den ønskede kvalitet til en lavere omkostning, dels kan skabes en videndeling, der kan medvirke til at sikre en for alle parter mere effektiv resultatopnåelse. Selvom det styrende princip skal søge en mere effektiv resultatopnåelse for forsvaret, skal der samtidigt udvises behørig omtanke med henblik på at undgå at kompromittere gode kommercielle løsninger, konflikt med ud-

budsreglerne eller gældende bestemmelser for omgang med klassificerede oplysninger, information, dokumenter mv.

Den åbne og imødekommende tilgang i forholdet til industrien implementeres primært i form af en øget anvendelse af de i bilag anviste samarbejdsområder og fora.

Dernæst skal henvendelser fra industrien, om støtte i forbindelse med udvikling, salg og markedsføring mv. af dansk forsvarsmateriel, overvejes fra gang til gang ud fra en alt andet lige betragtning om, hvad der bedst gavner såvel det danske samfund generelt som industrien og forsvaret specifikt, samt om hensynet til løsningen af enhedens opgaver mv. tillader at indgå i et sådant samarbejde.

Såfremt det vælges at støtte industrien, skal der i alle tilfælde indgås en skriftlig kontrakt forud for gennemførelse af støtten. Kontrakten udarbejdes af Forsvarets Industrikontor i FMI under inddragelse af støttende myndighed og kontrakten indgås mellem pågældende virksomhed og FMI. I forbindelse med kontraktindgåelse foretager FMI, ved tvivlstilfælde, endvidere en juridisk vurdering af forholdet for at sikre, at støtten overholder national og EU-lovgivning. Nærmere retningslinjer for støtte er beskrevet i ref. a., hvoraf tillige en standardkontrakt fremgår.

7. ANSVARFORDDELING

Alle myndigheder og stabe er ansvarlige for, at nærværende direktiv efterleves, men det overordnede ansvar for samarbejde og dialog med industrien ligger ved FMI. Ved FMI er den strategiske forankring af området placeret ved Forsvarets Industrikontor ved International og Industriel Koordinationsafdeling. Yderligere ansvarsfordeling og retningslinjer for forsvarrets samarbejde og dialog med industrien fremgår af ref. a.

8. AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Der er et generelt behov for, at samarbejdet og dialogen med industrien styrkes og udbredes. Dette vil være til gavn for såvel det danske samfund generelt som forsvarsindustrien og forsvaret specifikt, ligesom et øget samarbejde vil kunne være med til at sikre danske arbejdspladser og værdifuld teknologiudvikling til danske virksomheder og hermed til det danske samfund.

9. SAGSBEHANDLENDE ENHED

[International og Industriel Koordinationsafdeling](#) ved Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse er ansvarlig for sagsbehandling af direktivet.

FLEMMING LENTFER

Ref.:

a. [FMIBST 041-01, Forsvarets samarbejde og dialog med industrien.](#)

- b. Aktstykke nr. 283 af 24. maj 1995.
- c. Finansloven § 12, tekstanmærkning 109.
- d. Forsvarsloven.
- e. [Open for Business - Forsvarsministeriets strategi til støtte for fremme af dansk erhverv.](#)

Bilag:

Samarbejds- og dialogområder samt andre tilsvarende fora.

Erstatter:

FMIDIR 041-01, Direktiv for Forsvarets samarbejde og dialog med industrien, 2016-09.

I forhold til seneste udgave er væsentligste ændringer:

- Levetidsforlængelse af stående direktiv, herunder korrektur og ændring af underskriftsblok.
- Anvendelse af gældende skabelon.

SAMARBEJDS- OG DIALOGOMRÅDER SAMT ANDRE TILSVARENDE FORA

1. GENERELT

I forbindelse med forsvarets daglige opgaveløsning skal det løbende vurderes, om der kan indgås samarbejde og anden dialog med industrien, som eksempelvis kan befordres/genereres/initieres i forbindelse med nedennævnte områder og fora, der med fordel vurderes at kunne anvendes i forbindelse med bestræbelserne på at etablere et tættere og mere åbent forhold til industrien.

2. SAMARBEJDS- OG DIALOGOMRÅDER

2.1 Modtagelse af initialhenvendelser fra industrien og den videre behandling heraf.

Forsvarets Industrikontor ved Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) er kontaktpunkt for indledende og uopfordrede henvendelser fra industrien, hvorfra henvendelserne videreformidles til relevante myndigheder, kapacitetsansvarlige, kompetencepersoner, projekter m.v. Herudover fungerer Forsvarets Industrikontoret som industriens sparringspartner i forbindelse med forespørgsler om igangværende eller kommende projekter.

Det er indlysende vigtigt, at initialhenvendelser fra industrien bliver vel modtaget, men ikke mindre vigtigt er det, at der ved den efterfølgende sagsbehandling bliver fulgt op på henvendelserne af den relevante myndighed eller kapacitetsansvarlige, således at det pågældende firma/person får en velbegrunnet tilbagemelding på henvendelsen.

2.2 Deltagelse i materieludstillinger og -orienteringer.

Forsvarets deltagelse i materieludstillinger og -orienteringer er et supplement til det eksisterende nationale og internationale materielsamarbejde. FMI har, som forsvarets materiefaglige myndighed, den koordinerende rolle i forbindelse med forsvarets deltagelse i materieludstillinger, materielorienteringer fra civile firmaer og lignende arrangementer. Formålet hermed er at opbygge viden og give deltagerne den bedst mulige baggrund for at medvirke i den langsigtede materielplanlægning, forbedre kendskabet til de tekniske muligheder og den teknologiske udvikling, samt etablere og vedligeholde personlige kontakter til producenter af forsvarsmateriel. Herudover suppleres den formaliserede studie- og udviklingsvirksomhed, ligesom der åbnes mulighed for udveksling af ideer og synspunkter med firmaer med henblik på udvikling af eksisterende og nye materielsystemer, samt at indgå i dialog med national og international forsvarsindustri.

Den praktiske sagsbehandling/planlægning samt tilhørende kontakt med industrien varetages af udpegede projektofficer fra den relevante kapacitetsansvarlige ved FMI.

2.3 FMI's Industridag.

FMI gennemfører en gang om året FMI's Industridag, der primært henvender sig til danske virksomheder inden for forsvarsindustrien, som beskæftiger sig med udvikling og fremstilling af forsvarsmateriel, herunder medlemmer af Forsvars- og Aerospaceindustrien i Danmark (FAD), Center for Sikkerhedsindustrien i Danmark (CenSec), Naval Team Danmark, Danske Maritime samt virksomheder under Dansk Industri.

Formålet med industridagen er at skabe en ramme, hvor chefer og fagfolk fra FMI og forsvarrets øvrige myndigheder kan mødes med repræsentanter fra den danske forsvarsindustri og drøfte muligheder, behov og problemstillinger.

Planlægning af og koordination i fm. FMI's Industridag varetages af Forsvarets Industrikontor.

2.4 Medfinansieringsprojekter.

Formålet med medfinansieringsprojekter er at udvide forskningskapaciteten på en række områder, hvor FMI ikke selv har de fornødne ressourcer. Udvælgelsen af medfinansieringsprojekter, der sker i forhold til såvel værdien for forsvaret som for industrien, drøftes på formaliseret vis med Dansk Industri/Forsvars- og Aerospaceindustrien i Danmark (DI/FAD), eksempelvis i regi af Materielnævnet. Som anført i Finanslovens § 12.22.01 kan medfinansieringspuljen anvendes til internationale studie- forsknings- og udviklingsaktiviteter med deltagelse af dansk medfinansierende industri. For at et projekt kan finansieres under denne ordning, skal det være relevant for forsvaret, gavne dansk forsvarsindustri, være forsknings- eller udviklings interessant og indebære et internationalt samarbejde, ligesom industrien skal bidrage med mindst 50 % af finansieringen. Et typisk projekt forløber over to til tre år, og forsvarrets bidrag til et sådant andrager for nærværende sædvanligvis i størrelsesordenen to mio. kr. pr. år, hvor industriens bidrag som ovenfor anført er mindst af samme størrelse.

Alle FMI's medfinansieringsprojekter omtales overordnet i FMI's forskningsplan, og i forbindelse med alle medfinansieringsprojekterne udarbejdes en uklassificeret rapport, der - såfremt såvel FMI som de berørte firmaer er enige herom - kan offentliggøres.

Indledningsvis kontakt til industrien varetages af Forsvarets Industrikontor. Den videre praktiske sagsbehandling samt efterfølgende kontakt til industrien varetages af FMI's Værnsfælles Videncenter.

2.5 Offentliggørelse af materielanskaffelsesplaner.

Under hensyntagen til forsvarets kommercielle interesser og forhandlingsmæssige muligheder udbredes kendskabet til og indsigten i FMI's overvejelser vedrørende kommende materielanskaffelser mv. for at give industrien længst mulige varsel og forberedelsestid, eksempelvis ved anvendelse af vejledende forhåndsmeddelelser, jf. EU's udbudsregler og gennem offentliggørelse af større planlagte investeringer og driftsopgaver.

Den praktiske sagsbehandling varetages af FMI's Porteføljekontor.

2.6 Øvrig informations- og videndeling.

Dette kan eksempelvis finde sted i form af udveksling af medarbejdere og ledere, gennem deltagelse i fælles udviklingsprojekter og afholdelse af seminarer.

Informations- og videndeling sker også via FMI's internethjemmeside og Udbudsportalen mv.

Herudover findes en række handelstekniske værktøjer, eksempelvis rammeaftaler, standardkontrakter, offentligt/private partnerskaber, udlicitering, modkøbsaftaler, udbud, samarbejdsaftaler (MoU/DoP) mv., hvis anvendelse og retningslinjer herfor med fordel kan deles med industrien.

Den indledende kontakt og koordinering sker ved Forsvarets Industrikontor, mens den videre praktiske sagsbehandling heraf varetages af relevante myndigheder/stabe.

3. DIALOG- OG SAMARBEJDSFORA

I tilslutning til ovennævnte områder findes en række dialog- og samarbejdsfora, som med fordel vurderes at kunne anvendes i forbindelse med bestræbelserne på at etablere et tættere og mere åbent samarbejde og dialog med industrien.

3.1 Forsvarets Materielnævn.

Forsvarets Materielnævn er et af de væsentlige formelle fora for samarbejde mellem forsvaret og industrien. Nævnet har til formål at følge forsvarets planlægningsvirksomhed vedrørende materieludvikling og materielanskaffelser, at bidrage til at formidle samarbejdet mellem forsvarets myndigheder og industrien, samt at rådgive vedrørende industriens udnyttelse i forsvarets tjeneste, standardisering af materiel i forsvaret og udvikling og anskaffelse af materiel til forsvaret, specielt for så vidt angår spørgsmål om indkøb i udlandet eller udvikling/produktion her i landet.

Forsvarets Materieldirektør er formand for Forsvarets Materielnævn. Ud over repræsentanter for Dansk Industri og industrien i øvrigt består materielnævnet af repræsentanter for Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen, Erhvervsstyrelsen, Eksportrådet og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Forsvarets Materielnævn mødes to gange årligt. International og Industriel Koordinationsafdeling ved FMI er ansvarlig for planlægning og gennemførelse af møder i Materielnævnet.

3.2 Eksportrådet.

Eksportrådet, hvis virke er fastlagt ved Lov nr. 53 af 31. januar 2001, assisterer små og store virksomheder med at påbegynde eksport og med at udvide virksomhedernes aktiviteter til nye markeder. Opgaverne omfatter internationalisering i bredeste forstand, såsom markedsanalyser, etableringsrådgivning samt etablering af kontakt til samarbejdspartnere og nye afsætningskanaler. Eksportrådet stiller en række ydelser til rådighed for danske virksomheder og borgere med henblik på at fremme dansk eksport. Ydelserne består blandt andet af løbende markeds- og brancheinformation i nyhedsbreve og på nettet, og virksomhederne kan desuden gratis modtage indledende rådgivning om væsentlige markeder. Desuden tilbydes udvikling af nye markeder gennem for eksempel officielle fremstød eller fjernelse af handelsbarrierer.

Eksportrådets bestyrelse er sammensat af aktive erhvervsfolk med international erfaring, som repræsenterer en bred vifte af brancher og små og store virksomheder.

3.3 Interesseorganisationer.

3.3.1 Forsvars- og Aerospaceindustrien i Danmark (FAD).

FAD er en brancheforening for forsvars- og aerospace relaterede virksomheder under Dansk Industri og omfatter for tiden godt 70 medlemsvirksomheder. FAD har desuden plads i en række officielle nævn og udvalg såvel i Danmark som internationalt.

CHFMI har status som observatør i FAD's bestyrelse.

3.3.2 Center for Sikkerhedsindustrien i Danmark (CenSec).

CenSec er en industriklynge og et netværkscenter for små og mellemstore virksomheder, som er eller ønsker at blive leverandører til forsvars-, sikkerheds- og/eller rumindustrien.

3.3.3 Naval Team Danmark (NTD).

NTD, som omfatter en række virksomheder, der producerer maritimt forsvarsmateriel, udsprang af den store interesse fra udlandet omkring det danske "Standard Flex"-koncept. NTD forestår kontakten til andre nationer, der har en interesse i danskproduceret maritimt materiel, og har bl.a. som følge heraf samarbejde med FMI.

FMI's chef for kapacitetsområde Maritim har status som observatør i NTD's bestyrelse.

3.3.4 Danske Maritime.

Danske Maritime er en brancheforening for danske leverandører af maritimt udstyr og skibe. Danske Maritime arbejder for at sikre, at den danske maritime industri kan fastholde og styrke sin globale konkurrenceevne, samt opnå de bedst mulige rammevilkår for den danske maritime industri.

3.3.5 Attachéer.

Samarbejdet med industrien har bl.a. udmøntet sig i oprettelse af en stilling som forsvarsindustriattaché på den danske ambassade i Washington med primær fokus på opgaver relateret til forsvarsmateriel- og industriområdet. På tilsvarende vis kan danske forsvarsattachéer i udlandet generelt være behjælpelige med at søge svar på spørgsmål vedrørende værtslandets forsvarsindustri og materiel mv.

Herudover kan overvejes iværksættelse af lignende tiltag inden for andre områder, som eksempelvis kunne være "attachéer" ved større virksomheder, industrielle "forbindelsesoffice-rer" til tjeneste ved FMI for en kortere eller længere eventuel projektspecifik periode etc.

3.4 NATO og NORDEFECO.

3.4.1 NATO "Framework for NATO Industry Engagement" (FNIE).

FNIE er et NATO-rammedokument, der beskriver rammer og principper for samarbejde og dialog med industrien i en NATO-kontekst, herunder strukturer, konferencer, andre aktiviteter og øvelser med videre, hvor interaktion med industrien forekommer.

3.4.2 NATO Conference of National Armaments Directors (CNAD).

CNAD, der består af medlemslandenes respektive materieldirektører eller tilsvarende, har til opgave at promovere materielsamarbejde mellem Alliancens medlemslande, samt at drøfte politiske, økonomiske og tekniske aspekter af udvikling og anskaffelse af materiel.

CNAD støttes af værnsvise - Army, Air Force og Naval, Main Armaments Groups (MAG) og disses undergrupper, der er ansvarlige for aktiviteter på nogle værnssælles såvel som deres respektive værnsspecifikke områder. På forsknings- og udviklingsområdet støttes CNAD af Science and Technology Board (STB). Andre undergrupper under CNAD varetager støtten inden for eksempelvis ammunitionssikkerhed, System Life Cycle Management, anskaffelsesprocedurer, kodificering og kvalitetssikring mv. Rådgivning vedrørende industrielle forhold varetages af NATO Industrial Advisory Group (NIAG). Gruppen er sammensat af ledende erhvervsfolk fra NATO-medlemslande med henblik på at skabe et forum for udveksling af

synspunkter om industrielle, tekniske, økonomiske, ledelsesmæssige emner samt andre relevante aspekter af forskning, udvikling og våbenproduktion.

Samlet set faciliterer CNAD medlemslandenes muligheder for at samarbejde om materielanskaffelses- og forskningsprojekter.

Danmark repræsenteres i:

- CNAD af CHFMI, suppleret af Forsvarets Materielinspektør.
- MAG af respektive kapacitetsansvarlige for LAND, LUFT og MARITIM.
- STB af FMI's Værnsfælles Videncenter.
- NIAG af FAD.

3.4.3 NATO Support and Procurement Agency (NSPA).

NSPA har til opgave at bistå NATO-landene med fælles indkøb, levering af reservedele, vedligeholdelse og reparation. NSPA's aktiviteter overvåges af en "bestyrelse" (NSPO) med deltagelse af repræsentanter fra medlemslandene. De fleste af NSPA's ydelser er udliciteret til industrien, og agenturets vigtigste rolle er konsolideringen af nationernes behov, centraliseret logistisk styring, gennemførelse af internationale udbudsforretninger samt omkostnings- og kvalitetskontrol af de ydelser, der leveres til kunderne.

Danmark repræsenteres i NSPO af Forsvarets Forsyning, Depot og Distribution (FDD).

3.4.4 NATO Communications and Information Agency (NCIA).

NCIA udfører central planlægning, systemintegration og -design, systemplanlægning, teknisk støtte og konfigurationskontrol vedrørende NATO C4ISR-systemer og -installationer. NCIA tilvejebringer og udfører de projekter, det pålægges, og yder videnskabelig og teknisk rådgivning og støtte til de strategiske kommandoer og andre kunder om spørgsmål, der har at gøre med forskning i operationer, overvågning, luftkommando og -kontrol forhold (herunder missilforsvar, elektronisk krigsførelse og tidlig varsling og kontrol) samt kommunikations- og informationssystemer.

Forsvarets forbindelsesofficer ved NCIA - Danish National Technical Expert (DANATEX) er etableret i et samarbejde mellem dansk forsvar og danske virksomheder med interesse i NCIA's ansvarsområde og er delvist finansieret af industrien. DANATEX støtter industrien i projektsammenhænge også i forbindelse med andre agenturers anskaffelser (primært NSPA), samt decentrale anskaffelser ved NATO's kommandomyndigheder. Desuagtet at DANATEX primært yder støtte til de betalende virksomheder, støttes alle danske virksomheder, som søger bistand.

Udover DANATEX repræsenteres Danmark i NATO Consultation, Command and Control Board (NC3B) af Forsvarskommandoen.

3.4.5 NORDEFECO Joint National Defence Industry Cooperation Group (JNDICG).

De nordiske lande har en lang tradition for et tæt samarbejde – således også på det forsvarsmæssige område. Det nordiske forsvarssamarbejde omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Det formaliserede samarbejde sker i Nordic Defence Cooperation (NORDEFECO) og omfatter blandt andet militært samarbejde vedrørende, operationer, uddannelse, personeltjeneste, kapaciteter og materiel. Med henblik på at udvide samarbejdet

og dialogen med de nordiske forsvarsindustrier er der nedsat en koordinationsgruppe - JNDICG, med deltagelse af repræsentanter fra de nordiske landes forsvarsindustriers interesseorganisationer, der skal tilgodese industriens interesser i NORDEFECO.

I nordisk sammenhæng skal tillige nævnes Nordic Defence Industry Seminar (NDIS), der afholdes hvert andet år på skift mellem de nordiske lande. Seminaret, der strækker sig over to dage, giver nordisk industri mulighed for at præsentere deres produkter for og komme i dialog med de nordiske forsvar.

Danmark repræsenteres i JNDICG af FAD.

4. AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER.

Ovenstående oversigt er ikke udtømmende, og mulighederne er mangfoldige, men umiddelbart vurderes industrien at kunne have gavn af at have kendskab til disse fora samt ikke mindst, hvad der drøftes heri. Oplysninger herom bør derfor i videst muligt omfang offentliggøres på FMI's internethjemmeside.